

SLOVENE

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6-50
za en mesec " " 2-20

V upravnishvu:

za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1-70

Za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod iz dvorišča nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravišтво je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — V sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona št. 188.

Inserati:

Enostop. petivrstna (72 mm):
za enkrat 13 h
za dvakrat 11 "
za trikrat 9 "
za več ko trikrat 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

vsak dan, izveniš nedelje
in praznike, ob pol 6. uri
popoldne.

Protialkoholni shod v Budimpešti.

(Izvirno poročilo.)

Evo vam malo poročilo o X. mednarodnem protialkoholnem shodu in našem budimpeštanskem romanju! Takoj naj konstatiram, da se je ta shod mnogo razločeval od prejšnjih shodov te vrste v tem, da je bil na njem katoliški element mnogo bolj zastopan. Ves shod je stal pod tem vplivom; to so priznavali vsi, ki so bili že na prejšnjih shodih. Da se nekateri znanstveniki s svojega znanstvenega stališča malo po svoje izražajo, tega jim ne moremo braniti; tudi katoličani so, kolikor so govorili, zavzemali svoje stališče. Verski čut se pa direktno ni žalil nikdar — kakor se je to v Bremenu zgodilo — razven v enem slučaju. Stvar je bila takó: Neki govornik socialist je rekel, da bi bilo bolje, ko bi se pri protestantski službi božji (Abendmahl) mesto vina rabila voda. Nato smo mi katoličani zvečer skupaj stopili in sestavili protest zoper to, da se verske stvari brez potrebe vlačijo v razpravo, ter vložili protest predsedstvu. Predsednik je drage volje vzel protest na znanje in pri prihodnji seji — ob pritrjevanju vsega zbora (razven treh socialistov) — ostro grajal govornika.

Da so bili torej napadi na vero nemogoči, storila je mnogobrojna udeležba o katoliške strani, kakršne doslej na teh shodih še ni bilo. To je bil vesel pejav na tem kongresu. Duhovnikov je bilo dokaj. Slovenci smo bili štirje; poleg že imenovanih je bil tudi gospod Budin iz tržaške škofije.

* * *

Za shod je bilo izvrstno oskrbljeno. Na kolodvorih so pričakovali udeležnike dijaki-abstinentje, katerih je tam precej. (Kdaj se bo med slovenskim dijaštvom kaj pričelo?) Stanovanja so bila za vse preskrbljena. Dva Slovenca sta stanovala v hiši „Katoliških rekodelskih pomočnikov“, dva pa v hiši z imenom „Regnum Marianum“. Ta hiša je katoliški zavod za dijake iz „boljših“ krogov (plačujejo po 1000 K). Ti dijaki (internisti) so vsi marijanski kongreganisti; razven tega pa ima v hišni kapeli sedež še šest drugih dijaških marijanskih kongregacij; skupaj kakih 300 do 400 dijakov. To v Pesti; v Budi pa imajo zopet svoje kongregacije, — svetla točka sredi velike teme, zelena oaza sredi velikomestnega močvirja. Zavod vodijo svetni duhovni, njim na čelu vseučiliški profesor dr. Otokar Procházka, mož, simpatičen po svoji vnanosti, odličen po svojih lastnostih. Bil je prej semeniški spiritual v Ostrogonu, živi sveto in piše znanstvena apologetična dela; o njem pravijo naravnost, da je najboljši Oger. — „neposvečeni primas“. Sicer je rojen Slovák in podpira slovaške težnje. Te reči tudi še dobri ljudje na Mažarskem, dasi — slabih ne manjka.

Prestor za kongres je bil odločen v umetniški palači v mestnem gozdiču (varosliget). V pondeljek popoldne so zborovale dame. Zvečer je bil pozdravni večer, na katerem je bilo slišati mnogo pozdravnih govorov. Kurat Kozlik z Dunaja je tu sporočil pozdrav dunajskega kardinala Gruša, župnik Avsec pa pozdrav knezoškofa ljubljanskega.

V torek popoldne je bil shod oficijelno odprt. To je storil predsednik permanentnega komiteja dr. Delbrück iz Bremana. Za njim je kongres pozdravil naučni minister Lukacs, ki pa danes ni več minister. Za tem se je oglasila cela dolga vrsta zastopnikov raznih vlad, ki so jih bile

poslale: avstrijske, nemške, ruske, švedske, danske, švicarske, angleške. Za predsednika zborovanja je bil izvoljen ogrski ministerjalni svetnik Chyser. V dolgo vrsto častnih predsednikov je bil izvoljen tudi šentgalski škof dr. Egger in zastopnik japonske vlade dr. Ogaja. Po končanih formalnostih in pozdravih je imel prvi govor monakovski profesor, dr. Gruber: o higijeni samega sebe. Njegov govor je bil jako lep; med drugim je, kakor ste že povedali, prav primerne navedel sv. Frančiška Serafskega kot zgled samovzgoje. Da, duha sv. Frančiška več, potem ne bo tako neumestnih opazk o našem prepotrebem in prekoristnem gibanju, kakršne smo brali od strani, od katere bi jih bilo po vsej pravici najmanj pričakovati. Pozdravi so se vršili tudi v mažarskem in francoskem jeziku, razprave pa večinoma v nemščini. Tudi Mažari govorijo nemški, vedo, da bi mažarsčine nikdo ne razumel. Budimpeštanci razumejo in govorijo večinoma vsi nemški. Pred leti je bilo mesto še mnogo bolj nemško, zdaj pa ima na zunaj čisto mažarsko lice, napisa ne vidiš več zlepa nemškega, govore in razumejo že nemško, pa tudi tega bo vedno manj. Vsa nemška mesta tako n. pr. tudi Zagreb, se trebijo in znebljajo nemščine, samo Ljubljana je v tem konservativna; v dvajsetih letih se nismo premaknili za en korak naprej, če nismo celo nazadovali!

Nato so bila predavanja od torka do sobote vsak dan dopoldne in popoldne — skoro preveč tega govorenja. Razven tega so bila še postranska zborovanja raznih struj, korporacij itd v drugih poslopih. — Da bi se bili „totalni“ in „zmerni“ med seboj spri, kakor so nekateri listi poročali, to tudi ni res. Res se je vnela kontraverza: ali zmernost in abstinenca, ali sama abstinenca; kontraverza, ki jo je brez potrebe izzval dunajski socialistični advokat dr. Wlassak, toda ta kontraverza je bila, dasi precej živahna, vendar povsem dostojna.

O celém kongresu bo izšla posebna knjiga z vsemi razpravami; tam lahko dobi tvarine dovolj, kdor se želi o tem predmetu poučiti. Zal — in to je glavna napaka pri tem — da jih je malo, ki bi se želeli o tem poučiti in se v stvar vglobiti; veliko bolj pripravno je, stvar kar a limine zavreči in se sploh ne hoteti vanjo spuščati. To je najbolj kratko, četudi najbolj prave, to je seveda drugo vprašanje.

Kakor drugi, smo imeli mi katoliški posebna zborovanja in sicer štiri. Ta so za nas najbolj zanimiva. O njih kaj več prihodnjič.

Veleizdajalci na Ogrskem.

Banffy je zahteval prepis pisma, ki ga je pisal Ziganyju Vsebinsko je predčital častnikarjem, ki so čakali nanj. Ko je pismo predčital, je rekel: „Zdaj sele postajam ponesen na pismo, ki je povzročilo, da so me 8 dni vlačili med Berlinom in Budimpešto.“ „Ogrski brz. urad“ poroča, da je z včeraj priobčenim pismom odgovoril Banffy na dva Ziganyjeva pisma. V prvem pismu se je penudil Zigany za prestavljanje brošure „Ogrska kriza in H. henzzollernci“ v mažarsčino, v drugem je pa svetoval Banffyju, naj se zavzame za splošno volivno pravico, da ne pride v ozadje vsled Kristoffyjevega radikalnega programa.

Stališče Goluchowskega omajano.

„Neues Wiener Tagblatt“ vzdržuje ne davno priobčeno vest, da je omajano stališče Goluchowskega. Krona mu namreč nič več ne zaupa. Le Goluchowskemu na ljubo je nastopil Gautsch proti velivni preosnovi na Ogrskem. Goluchowski se je pogajal z Banffyjem, ki mu je obljubil, da bo ustvaril kompromis, ako povzroči Goluchowski Fejervaryjev padec in prepreči volivno preosnovo. Nato je začel vplivati minister za zunanje stvari na vladarja, da odpusti Fejervaryja. Vladar se je sicer upiral, a se je končno udal in Fejervary je moral odsto

piti. Koj prihodnji dan pa se je izvedelo, kako vlogo je igral Banffy pri izdaji znane brošure: „Ogrska kriza in H. henzzollernci“. Cesar je postal nevoljen na Banffyja, na katerega edino se je opiral Goluchowski a ravno ta razvoj je poostiril položaj in omajal cesarjevo zaupanje v bistroumnost in državniško sposobnost Goluchowskega.

Presenetljiva vest o ogrski krizi.

Ogrski uradni brzojav poroča: Cesar namerava skupno zaslišati prihodnjo soboto ob 11. dopoldne voditelje združene ogrske večine.

K cesarju so povabljeni Kossuth, grof Julij Andrassy, baron Banffy in grof Aladar Zichy.

O tem res senzacionalnem poročilu poročajo še iz Budimpešte: Cesar hoče poizkusiti zadnje sredstvo. Nagovoril bo voditelje in jih pozval, naj izjavijo, če so voljni opustiti svojo zahtevo po mažarskem poveljnem jeziku. Ta način je popolnoma nov in res nekaj posebnega in je povzročil v Budimpešti uprav senzacijo.

Pričakujejo, da bo vladarjev poizkus uspešen.

Rusija.

Splošno obsedno stanje. Iz Peterburga poročajo, da bo najbrže proglašeno obsedno stanje povsej Rusiji.

Napad na ječo. Ponoči dne 19. t. m. je kakih 70 oseb napadlo zapore. Napadalcu so prerežali telefonske žice in so plezali po vrvenih lestvah na dvorišče, kjer se je med njimi in pazniki vnel hud boj v katerem sta bila ubita dva, ranjeni pa trije pazniki. Napadalcu so nato osvobodili dva politična jetnika, ki bi ju bilo vojno sodišče gotovo obsodilo na smrt. Ko je policija zasledovala napadalce, je bil ubit en policist, več so jih pa napadali ranili. Policija je prišla le dva napadalca, ostali so pa ušli.

Rusko Poljsko. Iz Lodza poročajo, da so usmrtili soc. dem. Davida Krauseja že 19. avgusta. Vojno sodišče ga je obsodilo na smrt, ker je streljal na neki policijski oddelk in ranil nekega policista. Zadnje besede 22letnega obsojenca so bile: „Ne jokajte za padlimi žrtvami in nikdar ne izgubite poguma!“

Roparski napad v peterburškem pristanišču. V peterburškem pristanišču je napadla sodrga parnik „Gerke“ in ga oplenila. Roparji so streljali iz revolverjev. Ranjena sta bila dva roparja in kurjač ladje. Kapitan je vložil ovadbo.

Obvezno delavsko zavarovanje na Ruskem. Car je izdal ukaz, ki pozivlja ministra za notranje stvari, naj izdela zakonski načrt o uvedbi obveznega delavskega zavarovanja.

Moskovski vseučiliški profesorji so sklenili, da ne prično preb predavanja, dokler ne potrdi vlada Trubeckega. Moskovski vseučiliščniki so že pripravi na zahtevno

Prostozidarske lože o katoliški organizaciji na Laškem.

Prostozidarska osrednja loža za Italijo „Grande Oriente d' Italia“ je izdala 20. sept. v Rimu značilen manifest. Podpisan je vodja Ettore Ferri. Manifest pravi, da preti Italiji velika nevarnost, da se razširi katoliška organizacija, zato morajo letos kazati liberalci večje zanimanje za slavje 20. sept., kjer se obhaja spomin na zavzetje Rima. Ta dan je padla „teokratska“, od Boga vladana Italija in se je povzdignila vlada, ki je „osvobodila duha“ in „rešila Italijo dušne bede“. Zato so najbrž razmere v Siciliji in Kalabriji, kjer ljudstvo še danes strada, dasi je država obljubila že pred dvema tedni izdatno pomoč, take, kot n. kjer drugod v kulturnih državah Evrope! Objava italijanskih framsónov le kaže kako zelo se boje svobodomiselci katoličanov, ki

bi lahko pogledali v njihove umazane račune, ko pridejo na krmilo.

Turki proti Armencem.

Iz Carigrada poročajo, da obračajo Turki vso pozornost na one vilajete v Mali Aziji, kjer stanujejo Armenci. Turki so postali pozorni zlasti vsled napada na sultana in po odkritju bomb v Smirni. Armencem so jako oteževali popotovanje in jim prepovedali petovati v Carigrad. Turški generalni konzul v Batumu je poročal, da vtihotaplja armenski brodarji iz Rusije v Turčijo dinamit. Turki so vsled tega strogo zastražili mejo med Hoppejem in Samsonom.

Državnozbornska volitev v Essenu.

Predvčerajšnjim so se vršile nadomestne volitve v Essenu, ker je umrl dozdanji poslanec katoliškega centra Stötzl. Katoličani so postavili za kandidata voditelja kršč. strok. društev delavskega tajnika Giesbertsa, ki je svoj čas bil sam delavec. Udeležba pri volitvah je bila ogromna. Izmed 90 000 volivcev se je udeležilo volitev 85 887 volivcev. Giesberts je dobil 35 478, socialni demokratski kandidat 28 532, narodni liberalci Niemayer 17 873, Poljak Höchzensky 1722 in protestantski krščanski socialist 2196 glasov. Ker Giesberts ni dobil absolutne večine, se še vrše ožje volitve med njim in socialno demokratskim kandidatom in bo skoro gotovo izvoljen Giesberts.

Socialni demokrati razbili sejo mednarodnega shoda za delavsko zavarovanje!

Včeraj so imeli priliko inozemski socialni politiki spoznati veliko oliko avstrijskih socialnih demokratov. Kakor znano, se vrši na Dunaju ta teden mednarodni shod o delavskem zavarovanju. Zastopani so najvplivnejši strokovnjaki svetovnega slovesa. Razpravljali so o delavskem zavarovanju in o pravnem čutu. Socialni demokrat jud dr. Verkauf je očital delodajalcem, da tepetajo z nogami pravni čut. Judu so odgovarjali vladni svetnik Közler, Vetter in tajni svetnik Bödiker, ki je poročal, kako ustanoviti bolj priprosto zavarovanje. Dr. Verkauf je nato še enkrat govoril in sicer nad 10 minut. Ker je bilo priglasenih 21 govornikov, so sklenili, da ne sme posamezni govoriti nad 10 minut. A kljub temu se jud ni hotel pkeriti in je zahteval v svoji oholi nadutosti, naj mu zbor dovoli izjemo. A ker zborovalci niso pustili domišljavemu Verkaufu izjeme, se je mož končno udal. In zdaj so pričeli olikani „sodruzi“ kazati svojo mokrsko oliko. Liki norci so rjuli, kričali in razbijali. Predsednik je zaključil nato sejo. Pričakujejo, da bodo danes socialni demokratje zopet kazali zborovavcem iz vsega sveta svojo oliko, ki so se je naučili od svojih krivonosih učiteljev voditeljev. Vedno ista igra! Kadar se snideje pametni možje, ki hočejo uresničiti socialne reforme v korist delavstvu, pa zbesne socialni demokratje. Oni se boje, da bi bil delavec bolj preskrbljen, ker potem ne bo več socialni demokrat!

Državni preobrat v Kolumbiji.

Iz New Yorka poročajo: Predsednik kolumbijske ljudovlade Reyes se je proglasil za diktatorja in je dal zapreti člane najvišjega sodišča. Nato so razburjeni prebivalci napadli palačo, a vojaštvo je pričelo streljati. Ubityh in ranjenih je bilo mnogo oseb. Vstaja je izbruhnila tudi v Antioqui in Santanduru.

Kulturni boj na Španskem.

Madridski list „Sera“ poroča, da namerava španski ministrski predsednik Montero Rios predlagati zakon, po katerem bi bile podvržene meščanskim zakonom vse one verske kongregacije, ki nimajo po konkordatu zagotovljenih posebnih pravic. Izpremeniti namerava tudi volivni red in poostri nadzorstvo mestnih uprav.

Zemljiške reforme na Irskem.

Ravnokar se je vnela živahna polemika med irskimi in angleškimi listi o načrtu zemljiške reforme, ki se je sklenila l. 1903. v angleški poslanski zbornici. Ta zakon namerava razdeliti veleposestva na Irskem in jih predati dosedanjim irskim najemnikom. Država naj kupi od angleških lordov veleposestnikov zemljišča in jih proda irskim kupcem za manjšo vsoto z malimi obrestmi. Državni tajnik za Irsko je objavil, da bo do konca tega leta v ta namen določil dva milijona funtov sterlingov, do l. 1906. pa še nadaljnih 10 milijonov funtov. Obenem pa bo vlada pomnožila uradniško osobe razsodišča, ki se bavi s tem nakupovanjem veleposestev. Do leta 1906. bo vsota, ki jo je vlada darovala v ta plemenit namen, visoka celih 33 milijonov funtov sterlingov. Zato menijo londonski listi, da se ta postava prepočasno izvršuje. Na vsak način je izvršna in bo zelo pripomogla h gospodarski povzdigi toliko stoletij tlačene Irske.

Trgovinski interesi velevlad v Maroku.

Francoska družba Comité du Maroc objavlja statistiko trgovinskih interesov velevlad v Maroku. Angleški promet znaša 48.171.520 fr. (izvoz 14.819.670, uvoz 33.351.850). Francoski 23.527.520 frankov (izvoz 17.267.925, izvoz 6.259.595). Nemški 10.629.790 frankov. V Tangeru samem znaša francoski promet 4.251.650 frankov, nemški pa samo en milijon 133.625 frankov.

Kavkaz.

Car ni hotel podpisati dekreta, s katerim naj bi bil princ Louis Napoleon imenovan za kavkaškega gubernatorja.

O nemirih v Baku poročajo 19. t. m.: Roparski napadi se vedno množe, osobito v elizavetpoljski provinci na agdamski cesti, kamor je došel general Takašil z vojniki. Kazaki so zasledovali tatarsko četo do nekega armenskega samostana v erivanski provinci, kjer so se Tatari utaborili, dokler jih niso oprostili mohamedanci.

Katol.-narodna stranka na Moravi.

Na Moravi sta izpraznjena sedaj dva poslanska mandata. Eden za deželni zbor v Breclavsku, drugi pa za državni zbor v peti skupini znojemski. Katoliško-nar. stranka je postavila kandidata za oba mandata. Za deželni zbor kandidira kmet Jožef Krčka, za državni zbor pa kmet in mlinar Anton Kuchyňka. Zmaga prvega je zagotovljena; drugi pa bo zmagal le, ako bodo glasovali zanj vsi češki veljavci. Pri zadnji volitvi v znojemskem okraju za peto kurijo je dobil kandidat katoliško-narodne stranke največ glasov, vendar je bila potrebna ožja volitev med njim in Nemcem. Zmagal bi bil gotovo, da niso sami liberalni Čehi volili Nemca, le da ne zmaga katoliško-narodni kandidat. Ako tudi sedaj ne zmagajo Čehi, je nevarnost, da bo ta mandat za Čeha izgubljen. Zmagajo pa le, ako bodo šli vsi Čehi odločno v boj in jim ne bo zopet ljubši nemški liberalci kot katoliški Čeh.

Spor med Rumunijo in Grško.

Kakor smo že včeraj poročali med brzojavkami, je odpotoval iz Bukarešte grški poslanik Tambazis na dopust, ne da bi imenoval namestnika. Tudi rumunski poslanik v Atenah, Papinio, je odpotoval na dopust, ne da bi imenoval namestnika. Oba poslanika sta pustila le enega uradnika, da nadzoruje arhive. „Novoje Vremja“ piše o tem sporu: Vojska je nastala med Rumunijo in Grško! Samo nimata prostora, kjer bi se vojskovali, in manjka jim predmeta, za katerega bi se pulili!

Maroko.

Iz Pariza poročajo, da sta se Nemčija in Francoska popolnoma sporazumeli v maroškem vprašanju.

Norveško časopisje za ljudovlado.

Kristianijski list „Tagbladet“ pribečuje članek, v katerem zahteva, naj postane Norveška ljudovlada, ker ni nikake potrebe, vzdržati kraljestvo. Na vsak način pa mora govoriti ljudstvo, predno sklenejo novo državno obliko za Norveško.

Izpred sodišča.

Mestna občina in „Kasino“.

Včeraj popoldne.

Priča Franc Doberlet hoče biti nemško zaslišan. Pravi, da je od leta 1857 stala pred kazino veranda, na lesenih stebrih, ki se je vsake jesen odstranili. Mogoče je, da je bila streha tudi iz platna. Pred 19 leti je na Bürgerjev poziv postal član kazine, kar je še danes. Ko pri gledanju neke slike verande, trdi

priča, da ima na sliki veranda steno, kar dr. Triller zanika, se spre Doberlet z dr. Trillerjem, kateremu očita, da ni tehnik.

Dr. Eger priloži aktom neko knjigo, v kateri se nahaja tudi slika kazine s stare verando ter pradiaga, naj se ta slika pokaže posameznim pričam.

Priča dr. Anton Pfeifferer, član kazine, izjavi, da ne ve, kdaj se je postavila veranda. Ko je leta 1852. prišel v Ljubljano, je veranda ondi že bila. Bila je taka, ko sedanja, le narazen se je dala vzeti. Pri ispen vremenu so jo postavili tudi po zimski. Ne ve pa, ali je lastnik verande društvo „Kasino“ ali najemnik.

Priča dvorni svetnik dr. Josip Radič izpove da pozna verande od l. 1850., ker gre vsak dan tam mimo. Zdi se mu, da je veranda od tega časa vedno stala. Ako je bila vedno taka, ali ako so jo za dalje časa odpravili v popravo, ne ve. Od leta 1861. do 1867. je bil opetovano odsoten iz Ljubljane, ker je študiral jas na Dunaju. Kaj je bilo z verando med tem časom, ne ve. Ko mu pokažejo sliko, izjavi, da ne ve, če je bila taka.

Priča grof Alfonz Auersperg se spominja še iz svojih otroških let, da je videl svojega očeta sedeti v tej verandi. To je bilo pred l. 1851., ko je šel v „Teresianum“. To je bil pravzaprav le pokrit prostor, kjer so sedeli gostje. Če je to imele stene, ne ve. Od l. 1851. do 1858. je bil v „Terzijanišču“. Kadar je prišel na počitnice, je to vedno videl. Od l. 1858. do leta 1875. je bil pri mornarici. Kadar koli je prišel na dopust, je našel vedno vse neizpremenjene.

Priča Artur Mühleisen pravi, da je stala pred kazino neka veranda, ko je hodil v šolo k Mahru; to je bilo okrog l. 1855. Kakšna je bila ta, ne ve. A gotovo pa je, da je pozneje bila pred kazino veranda, ki se je dala odstraniti in je bila podobna sedanji.

Priča dvorni svetnik dr. pl. Riedling se spominja, da je bila pred kazino veranda, ker je do l. 1859. kot deček v tej verandi sedel s sorodniki, kadar je igrala godba; le da je bila ona veranda ožja in brez stekla. L. 1859. pa je šel iz Ljubljane. Od l. 1867. do 1875. je bil zopet v Ljubljani in akoravno ni hodil v kazinsko kavarno, lahko trdi, da je v tem času tudi bila ondi veranda. Je li pa bila ta veranda tista ko prejšnja, ne ve. Pove tudi, da je kazinsko občinstvo posebno, kadar je igrala godba, sedelo celo med verando in balkonom.

Priča predsednik branilnice Jos. Luckmann se spominja verand v raznih oblikah od l. 1860., ko je prišel z Dunaja. Na vprašanje dr. Trillerja izjavi priča, da ne ve, čegava last so bile verande pred l. 1886., akoravno je bil l. 1885. član kazinskega ravateljstva. L. 1886. so napravili novo verando, ker je bila stara že za nič. Sicer pa je kazina to sterila v dogovoru z občino.

Dr. Triller: Takrat je bila večina v občinskem svetu že slovenska, ki gotovo ne bi izkazovala kazini takih ljubeznjivosti.

Priča popravi svojo izjavo v toliko, da je ravateljstvo mislilo, da občina ne bo nič ugovarjala in da je društvo „Kasino“ upravičeno take storiti. Zanimiva je izpoved te priče, da ni nikdar (!) prebral pogodbe iz l. 1837., s katero je mestna občina kazini odprodala stavbeni prostor (!) Ni čudno torej, da je priča trdil, da je ves svet med „Zvezdo“ in kazino ter celo bivši paviljon v „Zvezdi“ last kazine (!).

Priča prof. dr. Nejedly je prišel v Ljubljano l. 1862. in že našel pred kazino verando; drugega ne vé nič.

Danes dopoldne.

Predne se začne z zaslišanjem prič, vpraša dr. Triller nasprotnika, če prizna, da je bila od leta 1837. do 1860. in od l. 1870. do 1885. v Ljubljani nemška večina v občinskem svetu. Dr. Eger pravi, da bo o tem dal odgovor pozneje, ker ne ve tega natančno.

Priča profesor dr. Gartenauer je v Ljubljani od leta 1877. in je veranda takrat že bila, a manjša. Pravi, da so kazinski gostje na onem prostoru sedeli spomladi včasih, četudi ni bilo verande. Bil je od leta 1880. do 1885. član ravateljstva, a ne ve, če je bila veranda last najemnikova ali last kazine. Ko se mu pokaže slika iz l. 1860., pravi, da slika ni popolnoma taka, kakor je bila veranda. On je bil vedno prepričan, da je kazina upravičena delati ondi verando in uporabljati ves prostor, kjer je veranda in prostor pod kostanji. Pogodbe iz leta 1837. niti ni videl in niti tudin nikdar slišal o tem govoriti. Na to, kar se je v sejah govorilo, se ne spominja, niti se ne spominja, da bi bil dr. Schaffer v kaki seji omenil kaj o kupni pogodbi. Bilo je takrat v ravateljstvu pet do šest

juristov, ki so se brigali za pravne stvari in je torej on imel tem manj povoda, brigati se za to.

Priča Anton Luckmann ne ve drugega povedati, kakor to, da je okrog leta 1852. hodil v šolo in že takrat videl verando. Pozimi je ni bilo. Na vprašanje dr. Trillerjevo se spomni priča, da je okoli leta 1860. bila pred slaščičarno v Ovijski hiši podobna veranda; vendar je pa že dolgo, kar so jo podrli.

Priča Albert Samassa je šel leta 1854. iz Ljubljane in dve leti poprej se dobro spominja verande, ki je bila pa manjša. Meseca aprila ali maja vsakega leta so jo postavili, na vseh svetih je že zopet ni bilo. Slične verande so obstajale pred Ovijske hiše in pred Fischerjevo hišo na Kongresnem trgu; a zadnji dve so že pred leti odstranili. Kdo je bil lastnik verand pred letom 1886., priča ne ve. V ravateljstvu je bil od leta 1866. do l. 1879.; a nikdar ni videl kupne pogodbe. Bili pa so gospodje takrat v ravateljstvu prepričani, da ima kazina pravico do prostora v „Zvezdi“ in na verandi ter ga porabljal. Slišal je v pogovoru s člani ravateljstva, da ni kazina kupila le prostora, kjer stoji kaz. poslopje, ampak tudi prestor pred poslopjem, prepustila pa da je toliko prostora mestni občini, da se je ondi lahko napravila cesta, proti temu, da se je zavezala mestna občina, da nasproti kazini ne zida nobenega poslopja. Na Trillerjevo vprašanje se potrdi, da je bil l. 1852. mestni župan dr. Burger, ki je bil Nemec.

Priča pisatelj pl. Radicz je prišel v Ljubljano l. 1858. in je takrat pred kazino že bila veranda. V direktoriju ni bil priča nikdar. Spominja se kamenitega tlaka pod kostanji do l. 1860. nazaj; že tedaj so postavljali mize ne le na tlaku, ampak celo nižje doli ob „Zvezdi“. Gostje so sedeli tudi med verando in balkonom.

Priča Karol Karinger se spominja le, da je bila pred kazino l. 1866. že veranda, kakšna pa je bila ne ve, ker ni hodil v kavarno. Drugega pa ne ve, ker ga te stvari niso nič zanimale.

Priča Leo Supantschitsch je od l. 1853. nadalje kot deček z domačimi hodil v verando jest sladole. Ne more pa potrditi, da bi bila veranda stala neprenehoma. Mogoče je, da je preteklo eno celo leto med tem, ko so podrli staro in napravili novo. Sicer pa pove, kakor priča Radicz in potrdi tudi, da sta obstajali na Kongresnem trgu še dve drugi verandi. Kot član direktorija od l. 1877. do l. 1882. je bil prepričan, da je ves tezaevni prostor last kazine, s katerim kazina lahko razpolaga neomejeno. Tudi ta priča ni videla nikdar kupne pogodbe. Tudi ne ve, čegava last je bila veranda.

Priča Mauer se spominja verande od leta 1864., ker je šel tedaj prišel v Ljubljano. Bil je tudi član ravateljstva, a kupne pogodbe tudi ni videl. Kakor vse priče, tako je tudi ta „mislil“, da ima kazina pravico na prostoru, za katerega se gre sedaj, ker sicer bi verande ne bilo.

Zastopnika strank sporazumno zahtevata, da se konstatira, da je, kakor oba priznata, leta 1861. do 1869. bila obč. uprava mesta Ljubljane v slovenskih rokah, od leta 1869. do 1882. v nemških, od leta 1882. pa zopet v slovenskih.

Zastopnika soglasno zahtevata, da se konstatira, da je prehod pod balkonom prost.

Razprava se nadaljuje popoldne ob četrti uri.

Otvoritev zavodov sv. Stanislava.

Zopet je storjen velik korak naprej. Dolgoletno delo, združeno s tolikimi težavami, začenja roditi svoje prve sadove. Krasna zgradba na šentviškem polju, ki je toliko časa obračala poglede mimo se vozečih potnikov, je danes oživila. Ti velikanski prostori, ki so stali toliko truda, žrtev in studija, za katerih prireditve se je uporabil ves najmodernejši tehniški napredek, začno danes služiti svojemu namenu. Seveda delo še ni končano, skrbi in žrtev še ni konec, kajti poleg izvršitve zgradbe je treba skrbeti za vzdrževanje tako ogromnega zavoda, ki glede velikosti nima enakega vrstnika v Avstriji. („Petrinum“ linškega škofa ima prestora same za 300 gojencev.) Včeraj so bili zbrani v Ljubljani dekani cele škofije, ki so se posvetovali v škofiji o najnujnejših naših potrebah. Skoro vsi so šli danes v št. Vid, da si ogledajo zavode in potem o njih poročajo duhovščini in ljudstvu. Danes opoldne nam je došlo sledeče poročilo:

Št. Vid pri Ljubljani, 21. sept.

Z veliko slovesnostjo so bili danes odprti škofijski zavodi. Iz Ljubljane se je

odpeljal ob 8:30 uri poseben vlak z udeleženci slavnosti, katerih bi bilo prišlo še mnogo več, ako bi bil poseben vlak šel za prihodom dolenjca. Vendar se je peljalo s tem vlakom kakih 400 oseb. V Vižmarjih so že čakali gorenjski gestje.

V imponentnem sprevodu so šli potem gostje v zavode.

Ves št. Vid je bil v zastavah. Na čelu spreveda je korakala požarna bramba, veteranci, rekodelski pomočniki in Marijine družbe z zastavami ter občinski odbor z županom g. Anton Belcem.

Krasno so bili ozaljšani zavodi za slovesni sprejem svojemu ustanovitelju in zastopnikom katoliškega našega ljudstva.

V vestibulu sta dve veliki plošči iz rjavega veroneškega marmorja z zlatimi napis. Na eni plošči beremo:

Collegium S. Stanislai
divino Salvatori sacrum,
piis Epipi, Cleri et fidelium symbolis erectum,
studiosae juventuti dedicatum est
die 21. Septembris 1905
Pio X.

claves Petri in Cathedra tenente,
Francisco Josepho I.
augustissimo Austriae imperante,
Antonio Bon. Jeglič
Princ. Episcopo Labacensi
magnanimo operis auctore.
Modum fabricae praescripserat
Jos. dr. Vancaš, architectus.

Na drugi strani pa beremo krasne napise:

Ora et labora (Moli in delaj)!

Prebati viri genus prosapia virtutum. —
(Kras vrlega moža je plemenita vrsta čednosti.) S. Ambrosius.

En via virtutis dextrum petit ardua

collem

Difficilemque aditum primo spectantibus

offert,

At requiem praebet fessis in vertice

summo.

(Glej, strma pot kreposti drži k desnemu hribu; izpočetka nudi težak dohod, a utrujenim daje na vrhu počitek.)

Vergilius.

Per crucem ad lucem (Po križu k luči)!

Gaudet enim virtus testes sibi jungere

musas. (Krepost si radostno pridružuje muze za priče.)

Claudianus.

Virtus et sapientia nulli praeclusa est,

omnibus patet. (Krepost in modrost nista nikomur zadržani, ampak vsem odprti.)

Seneca.

Dominus custodiat introitum tuum et

exitum tuum ex hoc nunc et usque in saeculum!

(Gospod varuj tvoj vhod in tvoj izhod zdaj in vekomaj! Ps. CXX, 8.)

Med navzočimi smo opazili fml. ekscelenco Chavanne, dež glavarja pl. Detela, predsednika dež. sod. Levičnika, dež. odbora. Povšeta, c. kr. dež. šol. nadzornika Hubada, ravatelja Senekovič in Subica, opata zatiškega, provincijala o. Placida, vse gosp. dekane, župane sosednih občin, zastopnike „Slov. kršč. soc. zveze“, „Krščanske ženske zveze“ in razne druge odlične osebe.

Najprej Presvetli blagoslovi kapelo, potem ostale prostore. Gosp. prelat Flis je imel slovesno sv. mašo, pri kateri je jako lepo peval cerkveni zbor šentviški.

Skofov govor.

Presvetli je imel nato slavnostni nagovor, iz katerega podajemo za danes sledeče misli:

Slovesno se otvarjajo ti zavodi, ker so delo vsega slovenskega ljudstva in so velikanskega pomena. Tu dajem račun o svojem delovanju in se zahvaljujem vsem, ki so kaj pripomogli, posebej pa navzočim.

Že predniki so pameravali ustanoviti tak zavod, mene je pa posebno k temu vzbudil nastop liberalnih akademikov. Tridentinski zbor zahteva od škofov skrb za duhovski naraščaj, a mi potrebujemo tudi inteligentnih laikov.

V ta namen sem poteval v Lurd, v Rim in na Dunaj. Papež Leon XIII. je blagoslovil delo, Nj. Veličanstvo cesar mi je zagotovil svoje naklonjenost.

Začel sem z zaupanjem v Boga. Zanesel sem se na dobro slovensko ljudstvo, na požrtvovalno, vzgledno duhovščino.

Prvo leto sem dobil 100.000 K. Manjka mi še 200.000 K., a upam, da to še pokrijem. Hvala Bogu, ki vodi srca! Za svoje podjetje sem dobil izvrstnega arhitekta, ki je vodil stavbo s pravo ljubeznijo in je ustvaril stavbo, ki stoji na vrhuncu modernega napredka. (Živel Vancaš!) — Ljubezen mu naj plača Bog.

Skrb je bila nadalje, kje dobiti profesorje, vzgojitelje za zavod? Pozval sem duhovnike, ki bi bili veljavi žrtvovati se in se vsposobiti za vzgojo.

Dobil sem gospodov, navdušenih in idealnih za težavno delo. Tudi vzgojitelj sem si preskrbel. Na čelu zavoda stoji mož, skromen po vnanosti, a je mož veleizobražen,

goreč, mež, ki ve, kaj je krščansko, čednostno življenje.

Zahvalo izrekam vsem profesorjem, ki ste se žrtvovali, ki nesebično in z zatajevanjem začenjate to veliko delo. Tu boste kazali, da si vera in znanost nista v nasprotju. — Tu boste učili znanost, a s svojim življenjem kazali mladini pravi pot; meže boste vzgajali in jih navajali k ljubezni in zvestobi do Boga.

Nadaljna skrb nas je navdajala, bomo li dobili učencev. Hvala Bogu! Za sedaj smo vsprejeli 97 gojencev. Ko bo zavod plačan, možno bo vsprejeti več mladeničev brezplačno.

Kaj bomo dali mladeničem? Ves pouk, ki ga podajajo druge gimnazije. Vsestransko se bodo izobraževali, ker profesorji so študirali bogoslovne nauke, poleg tega so dobili višjo izobrazbo na vseučiliščih.

Mladeniči bodo obvarovani sprijenosti in pohujšanja. V mestih se izpostavljeni vsem nevarnostim, odprte so jim slabe družbe. V roke dobe slabe knjige, ozir navednosti in vednosti. Vem iz skušnje, koliko mladeničev se izgubi, v sramoto rodni hiši in otrovani. — Navajali se bodo pa mladeniči na vse dobro. Tečni red bodo imeli in vadili se bodo v pokersčini do predstojnikov. Delavnost in prava pokorsčina zahtevata zatajevanje samega sebe. Na ta način se utrdi in ukrepi volja, da bodo pozneje značajni, trdni in stanovitni možje.

V zavodu bodo dobili pa tudi nadnaravnih pomočkov. Molitev, vsakdanja sveta maša, sv. zakramenti, vse to povzdiguje človeka, da se ne vtopi v posvetnost. Tu bodo pesnemali plemenitost, nežnost slovanskega patrona sv. Stanislava.

„Kristusu, Zveličarju sveta“, kraljevemu Srcu Jezusovemu je posvečena vsa hiša.

V tem Srcu smo združeni vsi, temu Srcu hočemo posvetiti našo mladino, naše gojence, našo inteligenco, da ohranimo narod slovenski

Gospodu Bogu.

Za napredek v zmoti, ne-naravnosti ne maramo, za napredek v resnici bomo delovali z vsemi močmi; — na ta način bomo delovali za slovenski narod, na ta način bomo koristili našemu ljudstvu.

Da bi se torej kraljestvo Kristusovo širilo, to je in ostane namen teh zavodov. K Pomočnici Mariji sem se zatekel, ko sem jel vdejevati svoje srčne želje ozir zavodov, k Njej se obračam tudi danes ter prosim:

Pridi po Tebi
kraljestvo Jezusovo

k nam, o Marija!

Poročilo arhitekta g. Jos. pl. Vancaša.

G arhitekt pl. Vancaš popisuje stavbo v vseh njenih podrobnostih. — Iz obširnega poročila posnemamo sledeče podatke:

Zavod je deško semenišče s popolne gimnazije, s profsorskimi stanovanji in z vsemi uredbami, ki jih je zahtevati od modernega učilišča in vzgojevališča. Prostora bo za 400 gojencev: 200 v semenišču in 200 v konviktu, ki bodo ločeno stanovali, se učili in obedovali, ker je po opravičenem nazoru g. knezoškofa treba strožje in drugačne odgoje za mladeniče, ki se posvete svečeniškemu stanu, nego za one, ki so namenjeni za posvetne stanove. Skupaj bodo le pri šolskih nauk in pri službi božji. Iz tega razloga je bilo treba čisto posebne zgradbe, ki je razdeljena v tri glavne dele: Spredaj v sredini je gimnazija s profsorskimi stanovanji, s kapelico in s slavnostno dvorano. Ob straneh sta dve čveterokotni zgradbi, od katerih je ena semenišče, druga pa konvikt.

Med tema zavodoma sta dve veliki obednici in pri njih kuhinjski oddelek z vsemi gospodinjstskimi prostori.

Stanovanje usmiljenih sestric, ki bodo vodile gospodinjstvo, s posebno kapelico, bolnišnica, prostori za posle, učne sobe za glasbo, pevski dvorana in profesor-ski kazino, obstoječ iz obednice, čitalnice in sobe za razvedrilo, so nameščeni v prizemlju semeniškega krila. Vsa ta zgradba, ki ima v sredini 3 nadstropja s stolpičem, je zgrajena v slogu italijanske renesanse.

Ker se gimnazija začinja samo z dvema razredoma, ni za zdaj in za kakih 4 do 5 let treba cele zgradbe, in zato ni še popolnoma dozidano levo (konviktsko) krilo. Ta čas bodo v desnem (semeniškem) krilu gojenci teh dveh razredov tako ločeni, da bodo stanovali eni v prvem, drugi pa v drugem nadstropju.

Sobe prefektov so tako nameščene, da je vsaka med dvema muzejema (učilnicama) ali med dvema spalnicama, tako, da so gojenci vedno pod potrebnim nadzorstvom.

Jako lepa je kapela v prvem nadstropju, ki je visoka za dve nadstropji. —

Zgrajena je na tri ladje in meri v širino 16 metrov in v dolžino 27 metrov in obokana z betonom. Kapelica je bogato slikana in pozlačena ter ima barvana okna. Oltarji so trije, deloma iz kamna, deloma iz lipevega lesa.

Pod cerkvijo je slavnostna dvorana v isti velikosti, a z ravnim stropom. V tej dvorani je popolno opremljen oder za glediške in koncertne predstave.

Najmodernejša je urejena velika telovadnica, ki je dolga 22 metrov, in kopališče, ki ima 12 pršnih kopeli s toplo in hladno vodo in popolno kopelj, s čimer je v higienskem oziru za telesno snaznost popolnoma preskrbljeno.

Vsa zgradba je preskrbljena s centralno kurjavo na nizki tlak; tudi jedila v kuhinji se kuhajo s parom. Stroji so praktično opremljene: pralnica, umetna pekarna za kruh in testenine, lastna plinarna za razsvetljavo cele hiše s hidrinom. Te naprave so ob strani v podzemlju; stroje goni bencinov motor z 12 konjskimi silami. Za preskrbo z zdravno pitno vodo je zgrajen poseben vodovod 3 bregov nad St. Vidom.

Posebno zanimivo je rešeno vprašanje kanalizacije, kateremu se je morala zaradi ljubljanskega vodovoda posvetiti posebna pazljivost. Vsa nečistost iz cele hiše se zbira v veliki betonirani in asfaltirani jami, odkoder se iste izlivajo v višje jame in se s tem izčiščajo, tako da jih je mogoče po cevi z 10 cm premera odvajati v Savo, ki je oddaljena 2 in pol km, dočim bi kanal bil povzročal silne troške. Neugodnost neravnega ozemlja je stavila velike težkoče in bi bilo treba skalnato zemljo v to svrhu v globini 8 do 10 m streljati. Zato se je sklenilo, fekalno vodo s stisnjenim zrakom dvigati na večjo višino, tako da leže sedanji kanali komaj 2—3 metre globoko, s čimer se je na stroških mnogo prihranilo. Druge izmetine se bodo periodično odstranjale in porabljale za njive in vrtove.

Kakor se je v tehničnem oziru storilo vse z največje skrbnostjo, tako se je pa tudi za učilišče po mnogoterih poizkusih in študijah izvedlo vse v najmodernejši obliki: Klopri imajo samo po dva ali tri sedeže, brez polnih sten, ampak stoječe samo na nogah, tako da je mogoče strogo nadzorstvo dijakov in tudi popolno snazženje. Dvostranske premakljive šolske table, hrastovi podi so v vseh šolskih sobah itd.

Dvorišče je pet. De glavnega marmornatega dvorišča, se nahaja v vsakem nadstropju s stopnjicami odprt prostor, kjer se bodo postavljali mavčevi od livki umetnin vseh kulturnih dob, tako da se bo dijakom, ki bodo hodili po teh muzejih, neprenehoma vzbujal umetniški čut. Če vse to pregledamo, moramo reči, da je preskrbljeno v vsakem oziru, da se omogoči gojencem vsak napredek v znanosti in umetnosti.

Pa ne le to: Prezvizišni g. knezoškof dr. Jeglič je poslal profesorje in prefekte v tuja mesta — v Rim, London, Pariz, Lovan, da se vsestransko izobrazijo. Tudi arhitekta Jos. pl. Vancaša je poslal knezoškof, da si je ogledal razne moderne zavode po naši monarhiji, jih proučil in izbral to, kar je v njih našel najboljšega. Tako je storil prevzvišeni vse, kar je bilo v njegovi moči, da poda svojim vernikom užerno učilišče.

Zgradba se je začela maja meseca leta 1901. Upravljal jo je ves čas g. arhitekt Vancaš, izvajal pa izpočetka g. Ivan Holz, ko je pa ta obolel, graditelj Trumler. Mehanične uredbe so izvršile šentviške in ljubljanske tvrdke in posebne zasluge ima šentviški župan g. A. Belec. Na doljem kraju zemljišča se sedaj zida gospodarsko poslopje s hlevi, shrambami itd., in še letos se zgradi majhna bolnica za nalezljive bolezni.

Doslej dovršena zgradba pokriva prostor 6050 kvadratnih metrov in je stala 1 1/3 milijona kron. Zidalo se je iz darov požrtvovalne slovenske duhovščine in katoliškega slovenskega ljudstva. Poleg tega je primanjkljaj pokrili ljubljanski knezoškof pevečini iz posojila na svoja posestva. Prvi nagib k ustanovitvi katoliške gimnazije je dal že pred 15 leti na I. slovenskem katoliškem shodu g. kancelar J. Šiška.

Občinski odbor v St. Vidu je imel danes depoldne slavnostne sejo, pri kateri je sklenil izročiti prevz. g. knezoškofu sledečo izjavo:

Presvetli nadpastir, visokočastiti knez in škof!

V svoji seji današnjega dne je občinski svet sklenil, zahvaliti se Vam, Prevzvišeni, da ste si St. Vid izbrali za sedež svojih zavodov, ki ste jih kot zares velikansko delo srečno dovršili in jih danes slovesno odpravljate. Pozni rodovi bodo še občudovali Vašo nadpastirsko gorečnost, ko bodo živili sad Vaše požrtvovalnosti in Vašega neumornega dela.

Blagovolite vsprejeti izraz naše udanosti do Vas, prevzvišeni knez in škof.

Občinski svet v St. Vidu nad Ljubljano, dne 21. septembra 1905.

Slede podpis.

Dnevne novice.

Liberalni preroki. Novomeški paša je pisal v terek v „Narod“: Sukljeta nobeden pes več ne bo povohal. — V sredo ga je pa prijazno nagovoril — cesar. Novomeški liberalci, ali Vas ni sram, da Vas človek tako nizkotnih lastnosti, kakor se vidijo iz grozno neumnih in sirovih dopisov v „Narodu“, tererizira, da ga častite kot svojega vodnika? Kako dolgo bo še treba, da se povspnete na višino kulturnih ljudi?

Kadetne šole in Slovenci. „Slovenec“ je poročal v svoji sobotni številki o kričečih razmerah v mariborski kadetni šoli ob sprejemnih izpitih, ko se navadno vsi Slovenci vključijo v telesni in duševni zmehnosti pošljejo nazaj domov. Enako se postopa z učenci rojaki tudi na Dunaju v domobranski kadetni šoli. V omenjeni šoli so se vršili vsprejemni izpiti dne 21., 22. in 23. avgusta. Oglasilo se je devet Slovencev, ki so bili citirani k izkušnji. Z občutljivimi stroški pripeljali so starši sine na Dunaj, — bili pa so večinoma pred izpitom razen enega, Armich Bogomila iz Ljubljane, odklonjen in nepriljubljen izpitu. Žalostni so se morali odpeljati domov v zavesti, da ne bodo častniki zato, ker so Slovenci. Vojni minister se je pogosto izrazil, da manjka slovenskih častnikov le radi tega, ker se Slovenci ne potegajo za ta stan. Če pa kdo premisli omenjene škandalozne razmere ob sprejemnih izpitih mora pač priti do drugih zaključkov. Upamo, da se izpregovori o tem še odločna beseda.

Ciril Pirc o obstrukciji. Ciril Pirc se izpreobrača. V „Dolenjcu“ milo vabi vse „delavce na njivi Gospodovi“, da mu naj pomagajo Dolenjci pripeljati v „vinograd Gospodov“, v „Gorenjcu“ pa postavlja na laž vse, kar se je groznega pisalo o „klerikalni obstrukciji“. Ko piše o eventualnem nakupu blejskega gradu, pravi: „Naša dežela res ni bogata, a bori 300.000 kron bi se pač lahko debilo. Že edino nespametna obstrukcija v deželni zboru nam je več požrla nego 300.000 kron. — Ako je dežela lahko prebolela to obstrukcijsko kugo, zakaj ne bi zmogla enake vsote za biser vseh biserov.“ Obstrukcija seveda Cirilu Pircu ni nič požrla in kranjski deželi tudi ne, a zanimivo je, da je Ciril Pirc tako temeljito pozabil na vsa strašna očitanja in na vse grozne prerokbe, s katerimi so hoteli liberalci prej odvrgniti ljudstvo od katoliške narodne stranke. — Sivar, ki se s tako lahkotno preboli, ne more biti huda. Morda bo Pirc še celo spoznal, da je postopanje katol. narodne stranke neobhodno potrebno, da se vendar enkrat pribera pravica slovenskemu ljudstvu na Kranjskem!

Spomenik prosveti! Danes se odpirajo zavodi, ki so res pravi spomenik duševnega napredka v slovenskem narodu. To je spomenik, ki je vzrasel res iz naroda in ki bo živel med narodom, ki bo res kulturno ognjišče in vir prave krščanske prosvete. Po vseh listih, doma in na tujem, so razpili ljubljanskega škofa kot sovražnika vede in umetnosti. A mi vprašamo: Kateri njegovih obrekovavcev je storil že toliko za vedo in umetnost, kakor on? Kateri liberalni prvak je že ustvaril Slovincem tak spomenik? Dokler bo stala velikanska zgradba na šentviškem polju, bodo padala vsa očitanja nazaj na glave obrekovavcev. Ko bodo zavodi sv. Stanislava popolnoma dovršeni, bodo največji zaved te vrste v Avstriji. To bo pravi spomenik, ki bo v neprecenljivo korist slovenskemu narodu še v poznih stoletjih. Ko bodo sedanji liberalci že davno pozabljeni, se bo v analih teh zavodov z zlatimi črkami svetilo ime onega, ki je s svojo požrtvovalnostjo našemu ljudstvu ustvaril največji kulturni zavod, kar jih ima sedaj.

Osebna vest. Prevz. knez in škof eks dr. Mih. Napotnik se je podal na lko iskat zdravja.

— **Kako je socialni demokrat Anton Kristan iskal v Ljubljani odvnetika.** Celo „Odisejo“ pripoveduje Anton Kristan, kako je iskal odvnetika, ko je bil tožen pred ljubljanskimi porotniki. Na dan 2. sept. t. l. je bila določena pred ljubljansko porotno sodnijo pravda proti uredniku „Napreja“ sodr. Antonu Kristanu radi razžaljenja časti potom tiska. Tožil ga je obč. tajnik idrijski g. J. Novak. Obrnil se je torej na dr. Trillerja. Ta advokat ga je sprejel kar najprijaznejše! **Sprejel zastopstvo** in obljubil storiti, kar se bode dalo. Kmalu nato je bil zopet tožen. Zopet je bil gosp. J. Novak, obč. tajnik, kateremu se je pridružil še župan g. Josip Sepetavec in še funkcionar državnega pravdnika. Sodrug Anton Kristan je bil v ti težbi tudi obsojen. Namestnik v obč. odbor idrijski sodni adjunkt dr. Ogoreutz mu je naložil 150 K globe. Za pravno pomoč je presil Kristan svojega zastopnika dr. Trillerja. Medtem je pa že čul v Idriji razno govorjenje in je zato napisal dr. Trillerju prav zaupno, kako je s to tožbo. Dobil pa je tudi pismo, v katerem je dr. Triller odklonil prevzeto zastopstvo porotne tožbe in vrnil vse akte. Sodr. A. Kristan je bil brez pravnega zastopnika. Porotne obravnave pa so bile pred durmi. Zopet se je peljal v Ljubljano, šel k drugemu advokatu. Mož se imenuje dr. Tekavčič. Pojasnil mu je celo stvar, povedal resnično vse, kar je potreba vedeti onemu, ki naj povsem zastopa kako stvar. In dr. Tekavčič je pazno poslušal, povprašal za vse, kar se mu je zdelo potrebno in jel premišljevat. Končno pa je dejal: „Priatelj! Vi ste soc. demokrat, proti Vam nastopa liberalci — tudi jaz Vas ne bom zastopal. Svetujem pa Vam to-le: naredite prošnjo za delegacijo kake izvankranjske porote. **Na Kranjskem boste težko dobili katerega advokata, ki bi Vas hotel zastopati.** In brez dobrega advokata bo za Vas tudi slabo.“ Prošnja za delegacijo pa je prišla nazaj odklonjena. A. Kristan je bil brez advokata. In ker je videl, da ga ni advokata, ki bi hotel njega zastopati — čakal je, kaj bo. Teden pred določenim dnem je bil zaslisan in vprašan po pravnem zastopniku. Sodr. A. Kristan je poprosil sodnijo za „ex offio“ zagovornika. Odvetsniška zbornica mu je imenovala nato za zagovornika **dr. Ivana Sušteršiča**. Ta je bil pa tedaj bolan in odsoten iz Ljubljane. Odvetsniška zbornica je nato imenovala dr. Viljema Schweitzerja. Kristan pravi, da je tudi ta iskal namestnika v sodnem svetniku v pokeju g. Devu. Istina je, da je dr. Schweitzer 24 ur pred početkom obravnave prevzel zastopstvo ex offio in istina je kakor priznava sam Kristan, da se je ta čas pošteno in vestno trudil, da zadobi jasen vpogled v celo zadevo. Zljaj je imel zagovornika, a porotnikov ni mogel dobiti pravih. Sklep — poravnava in stroški.

— **Rdečkarski shod.** Velikovec, 20. sept. 1905: Ker so pri nas dopolnilne državnozbornske volitve pred durmi, je nemško-nacionalni in mokraški tabor ves na nogah. Bojijo se pač te vrste ljudje, da bi nekje ne bil izvoljen preč. g. poslanec Grafenauer. Zato agitirajo proti njemu na vse mogoče načine. Za nedeljo, dne 24. t. m. ob pol 8. zvečer sklicujejo ljudski shod pri „zlati kroni“ v Velikovcu. Na dnevnem redu bo „razprava v povišanju duhovniških plač v škodo prebivalstva“. Bili bojo resnici v obraz in zavijali po svoje, da bi tako vzeli duhovščini vglad pri ljudstvu. Pač znajo, da morajo pri nas duhovni agitirati, ker je ravno v tem okraju malo trdnih in probujenih lajkov, ki bi žrtvovali trud in čas v korist slovenske in krščanske stvari. Dobro bi tedaj bilo, da bi prišlo nekaj našincev že odkodersibodi, ki bi znali krepko odbijati njihova nasprotna in napačna izvajanja.

— **Umrl** je v Zatičini 20. t. m. posestnik in mlinar gospod J. Spendal, brat preč. g. tržiškega župnika in svetnika. Opol dne je še molil angelove češčanje, po molitvi se je mrtev zgrudil na tla. Bil je dolgoleten naročnik „Slovenca“ in drugih katoliških listov. N. p. v m!

— **Peteroglavnato zelje** raste na njivi hišnega posestnika Martina Križaja v Mostah, št. 74.

— **Pasji kontumac** odpravljen. Deželna vlada je odpravila pasji kontumac v kočevskem, litijskem, kamniškem in črnomeljskem okrajnem glavarstvu. Izvzeti sta pa občini Vodice in Vinica, in sicer ostane pasji kontumac v vodiški občini v veljavi do 6. v viniški pa do 1. novembra.

— **Zrebanje** prioritetnih zadolžnic „Kronprinc Rudolfeve“ in „Kamniške železnice“ se vrši 2. okt. na Dunaju.

— **Črnovojniki s posebnimi izkaznicami** v postojnskem okraju se

morajo zglasiti dne 16. oktobra t. l. pri svojih občinskih uradih.

— **Umrli** je včeraj v Zagrebu 46 let stari hrvaški pistitelj Venčeslav Novak.

— **Veselica „Katol. slovenskega izobraževalnega društva Vič-Glince“**, ki se je vršila 17. t. m., je kar najlepše uspela. Občinstvo je z velikim zanimanjem sledilo celemu sporedu. Pevske točke so bile burno odobravane, za kar gre posebna hvala za pevski zbor tako marljivemu pevovodji g. Fr. Frbežarju. Tudi igralci so pokazali, predstavljajoč igrokaz „Od hiše!“, veliko spretnost, posebno dobro je rešila svojo vlogo gđ. Markičeva. Nato je sledila živa slika „Delu čast“, katera je predstavljala rokodelstvo, kmečki stan in umetnost. Nad vsemi pa je igral angel (gđ. Dermastijeva) držeč v roki palmov vejico in gorečo zvezdo. Tudi komični prizor „Jabolčna potica“ je izvalil mnogo smeha. Nato se je razvila jako živahna zabava, pri kateri je z malimi presledki nastopal društveni pevski zbor. — Zelo, da bi nam društvo kmalu zopet priredilo tako lepo zabavo, kličemo: „Le junaško naprej, v bratstvu je moč!“

— **Policijski ravnatelj** dvorni svetovalec Busich se je povrnil s svojega dopusta ter je včeraj zopet vsprejel vodstvo tržaškega policijskega ravnateljstva.

— **Goriški deželni odbor** je imenoval za člane goriškega deželnega šolskega sveta g. dr. Antona Gregorčiča na mesto prof. Ivana Berbuča.

— **Iz dná življenja.** V neki zloglasni hiši v Trstu se je po dolgem ponočnem bakanalu zastopil na stranišču 18letni črvljarski pomočnik Ivan Loj. Ni čuda, da se je naveličal življenja, ki je že tako zgodaj propalo.

— **Strela je ubila** v serminskih salinah blizu Kopra 44letnega kmeta Ivana Bertokija iz Pobeg. Zapušča sedem sinov.

— **Šolstvo v Istri.** Istrski deželni šolski svet je razširil ljudsko šolo v Flaminu v dvo, ljudsko šolo v Roču pa v trirazrednico.

— **Varnost v Trstu.** Ko se je predvčerajšnjim vračal ob 10 ponoči delavec Jožef Gardina domov, sta ga blizu ulice Paolo Diacone napadla dva druga delavca z namenom, da mu pokradeta nekaj denarja, ki ga je imel seboj. Gardina je jel vpiti in policaji, ki so takoj prihiteli na lice mesta, so aretirali napadalce. Enemu je ime Pavel Cuppo, drugemu pa Gustav Flora.

— **Pouk v ljudskih šolah na deželi** ta mesec trpi vsled slabega obiskovanja. Ker razseja v ljubljanski okolici vročinska bolezen, je prepovedan vhod v šolo vsem šolskim otrokom, kateri so v dotiki z bolniki. Drugi otroci pa se uporabljajo pri prepotrebem poljskem delu in spravljanju letine. Spleh se čuje, da se morda za kratek čas zatvori nekaj šol.

— **† Duhovni svetnik Frančišek Jereb.** Mrtvaški izprevod, kakršnega Bied ni že videl mnogo let — na blejskem otoku že veliko let ni bilo stalnega duhovnika — pomikal se je v soboto 9. t. m. po valovih blejskega jezera. Prepeljali smo telesne ostanke v č. g. duhovnega svetnika Frančiška Jereba čez jezero in jih prenesli na zasipško pokopališče, kjer si je pokojnik, bivši župnik zasipški, izvalil med nekdanjimi farani svoj počitek. Pokojnik se je 28. avgusta 1833 narodil v Cirknem na Goriškem. Ker so se pa njegovi starši preselili na Kranjsko, stopil je v ljubljansko semenišče in je bil leta 1857. posvečen. Kot kaplan je deloval v St. Vidu na Vipavskem in v Polhovem gradu, kot župnik skozi 33 let v Zasipu, zadnjih pet let vžival pa je zaluzni pokoj na blejskem otoku. V Zasipu je bil skozi dolgo vrsto let župnik in učitelj. Vestno je opravljal, dasi že v letih, silno težavno katehitično službo na blejski Dobravi, kamor je zahajal po najslabših potih čez Sum. Nепrehoma je skrbel za dostojno opravo prelepe zasipške cerkve ter je sezidal gospodarsko poslopje, kakoršnega nima nobena fara v radovljški dekaniji. Bil je pobožen in vzgleden duhovnik, zraven tega pa tudi izvrsten homeopat, tako da je ljudstvo blejskega kota iskalo pri njem pomoči v dušnih in telesnih potrebah. Duhovnikom bil je ljubeznjiv tovariš in izkušen svetovalec, skratka duhovni oče blejskega kota. Slednji bodo tako dragega „otoškega prostá“ najtežje pogrešali ter jim ostane v trajnem spominu. Pogreb je bil veličasten. Posebna čast zato velja Zasiplanem. Vredil je izprevod prečast. g. prelat Rozman v spremstvu 17 duhovnikov in bogoslovcev. Za prelep govor, s katerim je g. prelat proslavil svojega sošolca, se mu duhovniki in zasipški farani iskreno zahvaljujejo. Pokojniku sveti večna luč!

— **Prepir med delavci.** Na Javorniku, na mostu blizu Svabove gostine je prišlo preteklo soboto večer do prepra med tovarniškimi delavci, pri katerem je

Lorenc Križnar zavratno napadel Gašparja Alex, sunil ga je z nožem na levo pleče ter mu s tem prizadel precej težke poškodbe. Bati se je, da ne bode tako hitro okreval, ker so mu po izpovedbi g. zdravnika vsled strahu zastale v nogi žile tako, da ne more nič na noge stopiti. Prepeljali so ga 19. t. m. v Ljubljano v deželno bolnico. Križnarja oddali so v Kranjsko goro, da si bo nekoliko razburjene žilce ohladil. Alex je oženjen in ima tri otroke.

— **Bohinjska železnica** je skoraj dodelana. Samo v Vintgarju je treba premagati še večjih težav, ker se nasip na ilovnatem svetu poseda v Radolno. Prihodnji mesec začnejo po progi voziti že težki lokomotivi, ki bodo pripravili pet slavnostnemu otvorilnemu vlaku koncem leta. — Delavci so se z barakami vred preselili na Pryn in v Ture. Z blejskega kolodvora je res prelep razgled na jezero, a tujcem bo isti malo koristil, ker ga bodo vživali le par minut. Sicer pa je kolodvor za promet tako nerodno postavljen, da niti Blejcem niti Gorjancem ne ugaja. Samo blejskemu g. županu je všeč, ker poleg njega zida nov hotel. Prav ima! Za Gorjance in Zasipljane naj pa naši gg. poslanci vsaj zmoledujejo postajališče pri Podhomu.

— **Iz Gradeža.** Kopališka doba se bliža koncu. Nastopilo je tudi tu pusto jesensko vreme z mnogimi vetrovi in viharji. Večina gostov se je poslovila, katerih število je preseglo število prejšnjih let. Culo se je poleg nemščine tudi mnogo češkega in poljskega jezika; tudi Slovencev je bilo tu večje število, a žalibog, da se i tu sramuje svojega materinega jezika in celo med seboj v edinozveličavni materinščini kramljajo, med njimi družine ljubljanske. Umetno bi bilo, da slovenski gostje i v Gradežu po kavarnah in gostilnah zahtevajo slovenske časopise. Zanimivo je, da je v poslednjih letih izrastlo iz tal mnogo novih krasnih hotelov in hiš za tujce; žal, žal, da so se vgnjezdili, kakor povsodi, kjer kaže dobiček, tako tudi tu neizogibni Abrahamoviči, tako n. pr. Dorner, Goldberger td. Ravne sedaj zida z Dunaja privandrani žid dr. Oransz velikansko zasnovano zdravilišče „Il salute“ z oddelki za raznovrstne bolnike. Tako tuji bogatini sede pri polni mizi, domačinom pa komaj ostanejo drobtine. Teh žalostnih razmer pa je kriv bivši mestni zastop. ki je za male Judežve groše prodal de malega ves svet, ki je pripraven za stavbišča, ter tako tujcem na stežaj odprl vrata v slovečo kopel. Kako gospodarstvo je moralo v tem mestnem zastopu vladati, se sklepa lahko iz tega, ker je sama vlada bila primorana, ga razpustiti in postaviti vladnega komisarja, da reši, kar se rešiti da. Imenovani jud Oransz je hotel, da bi bedno tukajšnje prebivalstvo pred njegovim novim poslopjem postavilo cesarjev kamenit spomenik, ne toliko iz domoljubja, pač pa, da bi delal s tem reklamo za svoje nove podjetje. Hvala Bogu, našli so se močje, njim na čelu tukajšnji župnik Rodaro, ki so se temu načrtu uprli, povdarjajoč izrecno željo cesarjevo, da bi se denar mesto za kamnate spomenike porabil za dobrodelne namene. In tako je prišlo do sklepa, da se kot spomenik Nj. Veličanstvu postavi obsežno zavetišče, kjer naj bi tukajšnji res zapuščeni otroci in odrasčajoča dekleta dobila pouka in zavetja, kar bi bilo za odgojo tukajšnje mladine res velikega pomena. — Govori se tudi, da se namerava za duhovnike, ki sem dohajajo, kupiti posebna hiša z lastno postrežbo.

— **Ustanova fra Grge Martiča.** Sarajevsko hrv. društvo „Napredak“ pozivlje za nabiranje Martičeve ustanove, iz katere bi se podpirali hrvaški mladeniči iz Bosne in Hercegovine, ki bi se hoteli posvetiti študijam ali kaki umetnosti.

— **Železniške vesti.** Na progi državne železnice je promet med postajama Taxenbach in Lend Gastein za nedoločen čas ustavljen, ker se je podrla velika skala. Doslej še ni mogoče pri teh postajah izstopiti. Vlaki vozijo čez pomožno progo Solnograd-Rosenheim-Kufstein-Wörgl. — Pri ravnateljstvu državne železnice v Beljaku je razpisano oddajanje različnega materiala za leto 1906. Ponudbe naj se ravnateljstvu pošljejo do 25. oktobra 1905. Natančnejši podatki so objavljeni v „Wiener Zeitung“ in drugih strokovnih listih. Kdor pa rabi pri ofertih še druge pripomočke, naj se oglasi pri ravnateljstvu v Beljaku v 4. oddelku, da se tam natančno informira.

— **Goreč tram** je padel v Kozani na Goriškem na glavo kmetu Ludoviku Brešanu, medtem ko je pomagal gasiti pri neki bihi. V goriški bolnišnici, kamor so ga takoj prepeljali, je kmalu nato umrl. Zapušča ženo in več otrok.

— **Požar** blizu Podgore na Goriškem je uničil kmetu Karolu Cibeju hišo, mnoge živine in sena, tako da ima 2000 K škode. Kmetu Viktoriju Planinšku pa je požar napravil 1500 K škode.

— **V Svetvinčentščini** v Istri se pri občinskih volitvah zopet v vseh treh razredih zmagali hrvaški predanci. Sicer pa je veselo znamenje, da so v prvič v tem

okraju nastopili zavedni Hrvatje in dobili mnogo glasov.

— **Tatvin v Trstu noče biti konec.** G. Panguzziju v ulici Saleci, št. 9, so tatovi pokradli okoli 400 K. V drožeriji Mizzan v ulici S. Giacomo, št. 2, so pa pokradli 60 K.

— **Spominska plošča Gunduliću.** Dubrovniški listi pišejo, naj bi se Gunduliću postavila spominska plošča v frančiškanski cerkvi v Dubrovniku, kjer je Gundulić pokopan.

— **Zaradi tajne prostitucije** je bila v Gorici aretovana 17letna Ivana Obljubek

— **Iz Toplice** se poroča, da se sezona nagiblje proti koncu, vendar pa pride še tupatam kak zakasneli gost. Dne 18. sept. se je prišel za nekaj dni kopat poslanec g. dr. Ign. Žitnik in z njim župnika Peter Bohinjca in Val. Aljančič. Delj časa biva tu župnik Vedenik iz Koroške. Duhovnikov je letos s kopanjem preganjale bolezen 32, med njimi starosta profesor Klemenčič, ki je bil z letošnjo sezono že 33krat v tukajšnjih kopelih. — Kopališče je odprto do konca septembra ali nekaj dni čez. Torej še vedno čas, kratke sezone kopeli upora biti in se za zimo ojačiti. Kdor je lovec, naj prinese s seboj puško, da si lahko z levom o prostih urah čas krajaše.

— **Tržaške nepravilke.** Tržaški „Lloyd“ piše v štev. 126: Tuji mi imamo tukaj v Trstu veliko primerov, da so mladi trgovci, došli iz raznih naših krajev, zlasti iz Bosne, Hercegovine in Dalmacije, izpremenili svoje hrvaške in srbske priimke v priimke z laško končnico „ch“. In ti ljudje mislijo, da so čudoviti trgovski diplomati. S tem mislijo imponirati Lahom v Trstu in Nemcem izven Trsta, da so nekaj izrednega, dovršenega, ker imajo neslovanski konec v svojih priimkih. To je breznačajnost, to je podlost. Kdor v Trstu figurira na tak način, pred svojimi vzorci po Bosni, Hercegovini, Hrvaški, Dalmaciji in drugod se pa dela čistega Hrvata ali Srba, tak je podel dvoličnik, ki vara sebe in svojo lastno rodino in narod. Ubožci ne vedo, da ga Lahi in Nemci obžalujejo in zaničujejo, ker ga smatrajo, da je izrodek.

— **St. Vid na Dolenjskem.** Pri nas je splošna suša. Suša po polji, po vodnjakih in menda tudi v blagajni vaške uprave, katera ni več toliko v moči da bi oskrbela popravo vedno polomljenih vodnjakov. Če je bila vže velika nes pamet kopati nov vodnjak zraven starega, češ, da bomo dobili studenčeno vodo, naj bi se vsaj skrbelo za popravo kadar se kaj poškoduje. Ker izmed vseh treh javnih vodnjakov v St. Vidu so skoro vedno vsi polomljeni, ako ne že popolnoma suhi. Pemilovanja vredne so zlasti ženske, ki hodijo dobrih 10 min. daleč na „Makljanovec“ po vodo, ker od vodnjakov nesejo domu le prazne škafe. Vaški starešine, ganite se malce, da se temu ne znosnemu stanju glede vode v St. Vidu pride v okom s tem, da se pobrigate za potrebno popravo naših vodnjakov. Prašam, s kom bi gasili v slučaju ognja? Požarna bramba, ki pa tudi spi spanje pravičnega, nam bi brez vode itak nič ne hasnila. Toliko v blaghoten opomin za sedaj!

Ljubljanske novice.

Ij **Zblaznel je v zaporu** včeraj 40letni postopač Bernard Pokovec, rodom iz Prežganja v litijskem okraju. V zaporu je začel vpiti, si trgati obleko in razmetavati kar mu je prišlo v roke. Zalatal se je z glavo v zid, da ee je poškodoval. Z rešilnim vozom so ga prepeljali na opazovalni oddelk tukajšnje bolnišnice.

Ij **Na I. ljubljanski višji gimnaziji** je sprejetih v razrede: Ia 24, v Ib 54, v Ic 64; v IIa 26, v IIb 48, v IIc 39; v IIIa 23, v IIIb 45, v IIIc 36; v IVa 19, v IVb 39; v Va 37, v Vb 32; v VIa 44; v VII. 32; v VIIIa 27 in v VIIIb razred 30 dijakov. Število vseh dijakov je torej 609, za 6 več, ko lani. Poučuje 27 profesorjev.

Ij **V mestni klavnici** so zaklali od 27. avgusta do 6. septembra 66 velov, 1 kravo, 4 bike in 1 konja, nadalje 115 prešičev, 178 telet, 38 kostrunov in kozličev ter 2 kozlička. Uvozili so pa v mesto 2 zaklana prešiča, 2 teleta, 2 praseta in 383 kg. mesa

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj, 21. septembra. Cesar se je nasproti poslancu dr. Silvestru zelo nepovoljno izrazil o položaju in mudejal: Vi mimate pomagati in mistati ob strani nasproti Ogrski; glede vprašanja ogrskega armadnega jezika ne bodem odnehal.

Dunaj, 21. septembra. Lastniki petrolejnih rafinerij nameravajo zvišati ceno petrolja za 250 K pri 100 kg.

Dunaj, 21. sept. Delavec Mark v Gross Lasserte je težko ranil s kladvom svojo mater in gospodinjo. Mati je umrla, sin morilec se je pa obesil.

Budimpešta, 21. sept. Grof Karoly je izjavil predsedniku zbornice, da se ne bo udeležil slavlja odkritja Kossuthovega spomenika v Mako, ker noče prisostvovati slovesnostim, ker se ljudstvo s hujskajočimi frazami razburja.

Budimpešta, 21. septembra. V krogih koaliciije se govori, da se nahaja grof Zichy na Dunaju in da mu bodo poverili vodstvo začasnega ministrstva.

Budimpešta, 21. sept. Kossuth je o položaju objavil neki članek, ki je pisan v zelo pomirljivem in spravljivem duhu.

Budimpešta, 21. septembra. Odvetnik Stefan Kreuzer, ki je ponaredil več menjic ter je potem izginil, se je včeraj sam predstavil policijski oblastniji, nakar je bil takoj aretovan.

Segedin, 21. sept. V Ameriko je pobegnil bankir Mihajlo Pongratz, ki je ogoljufal za 61.000 K.

Orsova, 21. septembra. Pettedenski gozdni požar se včeraj vojaki lokalizirali. Pri rešilnih delih so uporabljali 800 vojakov 33. pehotnega polka. Vsled vzočine se je odtrgala neka skala, ki je padla na več vojakov, od katerih sta umrla dva, eden umira, trije so bili težko, 11 pa lahko ranjeni.

Reka, 21. septembra. Pri Begudih bo zgradila družba „Danubius“ novo ladjedelnico. Vojna mornarica bo pri tej ladjedelnici naročila nove torpedovke in torpedolovce.

Peterburg, 21. sept. Govori se, da bo mobiliziranih več čet, ki bodo imele nalogo udušiti notranje nemire. Iz Peterburga in Moskve vzamejo po 25 tisoč mož.

Belgrad, 21. septembra. Blizu Drenika v skopeljskem okraju se je spopadla srbska četa s turškimi vojaki. Sest vojakov je ubitih, šest ranjenih, četa pa je izgubila 10 mož.

Carigrad, 21. septembra. Dementuje se vest, da je Srbija zaradi dogodka pri Kuršumlju zahtevala od turške vlade zadoščenja. Srbija hoče zgolj, naj se krivce kaznuje. Srbija hoče zaradi trgovinske pogodbe s Turčijo mirno poravnavo obmejnega dogodka.

Carigrad, 21. septembra. V Peri so našli v nekem vodnjaku 15 bomb in velike posode z razstrelivom.

Carigrad, 21. sept. Prva sultanova soproga je povila dečka.

Gaudenz, 21. septembra. Včeraj je bil obsojen državni poslanec K u b e r s k i v dvamesečni zapor, ker je hujskal na razredno sovraštvo.

Berolin, 21. sept. „Staatsanzeiger“ poroča, da je od 19. do 20. obolelo na kolero 6 oseb, umrla je ena oseba. Na kolero je dozdaj obolelo na Pruskem 213 oseb izmed katerih jih je umrlo 75.

Rim, 21. sept. „Messaggero“ poroča, da je vojno ministrstvo že izdelalo dva načrta za obrambo severnovzhodne meje Italije in je zato proračunanih 350 milijonov lir.

Rim, 21. septembra. Iz Monteleonea in Reggio di Calabria poročajo o močnem viharju. Zemlja se še vedno trese. V Olivadi sta zgoreli dve hiši. Ranjeni sta bili 2 osebi. Blizu Cosence sta narastli reki Crati in Bisento. V Braidu je vihar podrl več hiš.

Pariz, 21. septembra. Souredniku „Tempsa“ je priznal Witte, da se je v zadnji vojski približala Nemčija Rusiji. Cesar Viljem je bil v pretekli vojski več ko naklonjen Rusiji, ki je zato hvaležna, kar pa ne omaje zveze med Rusijo in Francosko.

Pariz, 21. sept. „Journal“ poroča iz Tokia: Mirovna pogodba se potrdi in objavi 7. okt. Japonska zbornica bo sklicana v zasedanje 25. okt. Pričakuje se, da odstopi ministrstvo ali pa razpuste zbornico.

Pariz, 21. septembra. Konferenca zaradi maroških zadev se bo vršila v Algésirasu.

London, 21. sept. „Standard“ poroča, da se je ljudstvo v Jokohami pomirilo in se je vojaštvo odpoklicalo nazaj v Tokio.

Stajerske novice.

š Duhovniške izpremembe v lavantinski škofiji. Za knezo-škof. dvernega kaplana je nastavljen č. g. Ivan Tomažič. Nastavljeni so č. gg.: kot provizorja: Ivan Luskar v Kalobju, Janez Kozoderc v Stremeljah; za nemškega pridigarja v Celju dr. Matija Slavič, Ferdinand Pšunder kot mestni vikar v Ptuj; kot kaplani novomašniki: Alojzij Leben v Galiciji, Anton Trinkaus pri Sv. Andražu v Slov. goricah, Vincenc Kraner v Prihovi, Jurij Sumer v Smartnu v Rožni dolini, Josip Korošak pri Sv. Rupertu nad Laškim, Simon Simonc pri Sv. Petru na Medvedovem sedlu, Franc Sinko v Pilštanju, Adolf Gril na Bizeljskem, Nikolaj Jamšek v Loki pri Zidanem mostu, Janez Hauptman v Kamnici. Prestavljeni so sledeči č. g. gospodje kaplani: Avgustin Jager iz Hajdine v Ptuj, Josip Trafenik iz Loke v Hajdino, Josip Poplatnik iz Kamnice k Sv. Urbanu nad Ptujem.

š V Karlovcih pri Sv. Juriju ob Ščavnici je zmagala slovenska stranka. Stajercijanci, oziroma Braččijanci, so popolnoma pogoreli. Slava zavednim volivcem!

š V Vuhredu priredi dne 24. t. m. Ciril-Metodova družnica za Vured in Marnberg v gostilni g. župana Zgerma veselico. Družnica je nekaj časa spala. Upamo, da je to veselica znamenja probujenja in začetek delovanja. Slovenci marnberškega okraja, pridite!

š V Trgovičih pri Veliki Nedelji so se stekli fantje dne 16. t. m. Znatne poškodbe je pri tem dobil Simon Erhartič, katerega so prepeljali v bolnišnico v Ormož. Žganje!

š Izginil je mariborski usnjarski tovarnar Viljem Stark. Dolžniki se sedaj oglašajo kar na kupe. Govori se, da je ušel v Ameriko.

š Velik koncert v Mariboru priredi „Klub Čehov“ dne 1. oktobra. Sodelovala bo slavna češka virtozinja na goslih gđ. Marica Herites. Koncert bo torej nudil mnogo umetniškega užitka. Začetek je ob 8. uri. Cene sedežev v parterju so: I. vrsta 4 K, II. vrsta 3 K, III. vrsta 2 K, stojšče 1 K, dijak 60 h. Na galeriji stane sedež 1 K, stojšče 60 h.

š Dopolnilna volitev za mesto Maribor v deželni zbor se bo vršila dne 30. septembra. Kandidat je študent Wastian, katerega so sedaj celo postavili za kandidata tisti, ki so prej pri državnozborni volitvi njemu nasprotovali! Pri zborovanju obrtnega društva dne 16. t. m. so ga postavili tudi obrtniki za kandidata. Pri debati je strastno napadal „Marburgerco“ znani Giršt Mayer, ki je žugal uredniku „Marburgerce“, jahnu, da ga vrže ven, ker se mu je porogljivo smejal. Grandgerman Havliček je predsedoval zborovanju in je komaj vzdrževal red med nemškimi olikanci.

š V St. Juriju ob južni železnici bo imelo tamošnje veteransko društvo dne 24. t. m. blagoslovljenje društvene zastave. Ker hočejo priti tudi celjski nemški veteranci, se sliši, da se nameravajo prirediti tudi nemški napisi. Tega ne trpimo! Ali bi morebiti celjski veterani naredili slovenske napise, če bi prišli k njim slovenski veterani? Nikdar ne! (ampak z gnjilimi jajci in kamenjem bi jih sprejeli, kakor je to navada pri nemških Celjanih.) Torej proč z nemškimi napisi! Gosp. drž. poslanca pl. Berkša, ki je pokrovitelj društva, pa prosimo, da preskrbi, da ne bodo kalili miru nemški napisi! Na naših tleh si prepovemo vsako izzivanje!

š Ivanjci. 18. t. m. so se vršile volitve v občinski zastop. V vseh treh razredih je zmagala slovenska stranka. Orehovski Wratschko je prišel osebno na volišče, misleč: že samo moja prikazen bo zadostovala, da bo zmagala moja garda. Pa le malokd se je ozrl na gosposkega kmeta; par Stajercijancev je stopilo okoli njega, da mu vsaj nekoliko obrišejo krogodileve solze.

š Porotne obravnave v Mariboru. Dne 19. t. m. je stal pred mariborskim porotnim sodiščem 26 letni hlapec Franc Ojsteršek, obtožen roparskega umora. V noči od 12.—13. majnika t. l. je Franc Ojsteršek iskal prenočišča v Slivnici. Ker ga ni mogel nikjer najti, povabil ga je Matija Korén, naj pri njem v Orehevi vasi pri Mariboru prenoči. Ob 10. uri zvečer sta se podala na pot. Med potom pa je Ojsteršek Korena zadavil in mu vzel 220—340 K denarja, uro in verižico. Ojsterška se vjeli 16. maja v Hrastniku. Obsojen je bil na smrt na vešala. Obravnava je trajala cel dan in pozno v noč. — Dne 20. t. m. je stal pred porotniki 27 letni kočarski sin Franc Plohl iz Križev. Obtožen je bil

uboja, ker je dne 30. julija t. l. povodom neke plesne veselice v Križevcih perinil v prepiru Franc Zelenkoto s tako silo nož v levo prsno stran, da je ta takoj umrl. Obtoženec prizna krivdo, vendar taji namen, da bi ga hotel umoriti. Radi uboja bil je obsojen na sedem let ječe.

Po svetu.

Slavni afriški potnik grof Peter de Brazza umrl. Iz Dakarja v zahodni osrednji Afriki poročajo, da je umrl znani francoski potnik grof Pierre Paul Frangois Camille de Brazza. Rajni Brazza je bil rojen 26. januarja 1852. na ladji „Venus“ v rio de Janeirskem pristanišču. Obiskoval je mornariško šolo v Brestu in je od leta 1870. nadalje služil v francoski mornarici. Brazza je bil pogumen in neustrašen. Zlasti so ga pa mikale tajnosti črne Afrike. Avgusta l. 1875. so poverili Brazzi, da preišče zgornji del reke Ogove. Brazza je odkril kongška pritoka Alimo in Likono a se je moral leta 1878. zaradi deževja vrniti, a že l. 1879. je nadaljeval svoja odkritja. Ustanovil je ob tej priliki prvo trgovinsko postajo, ki jo je imenoval Franceville. Preiskal je tudi pokrajine zamorskega rodu Baphorov in je došel h Kongu 8. septembra 1880, kjer je ustanovil drugo trgovinsko postajo Brazzaville, ki je postala l. 1898. glavno mesto francoske naselbine ob Kongu. Meseca novembra 1880 sta se sešla s slavnim ameriškim potnikom Stanleyem, isto leto še je ustanovil tretjo trgovinsko francosko postajo ob reki Alimi, ki jo je imenoval Poste de l'Alima. Na Francosko se je povrnil l. 1882. Francoska vlada mu je nakazala za nadaljnja odkritja 1,275.000 fr. in ga imenovala za vladnega komisarja v Zahodni osrednji Afriki. Brazza je l. 1883. zopet odpotoval v Afriko, kjer je do l. 1885. ustanovil 26 francoskih postaj. Preiskal je Afriko tudi v geološkem in etnografskem oziru. Od l. 1886 do l. 1897. je bil Brazza francoski generalni komisar. — V družbi s Purneauom in Gillardom je l. 1891. in 1892. prediral ob Sangi in je došel leta 1894. do izvirov Sange, ki jih je preiskal. Tudi njegov mlajši brat grof Giacomo de Brazza je potoval po Afriki. Preiskal je pokrajine ob Ogovi in Abekško puščavo ter odkril velik pritok Konga Lekualo. — Giacomo je umrl l. 1888. v Rimu.

Postavodajstvo države Masachusets je sprejelo zakon, po kateri ima vsakdo pravico le dvakrat v letu opijaniti se in seveda javno kazni ždano voljo. — Tudi pri nas bi tak zakon nič ne škodoval.

Tiran alkohol. V Trstu se je neki Jožef Premru tako živinsko napil, da ga je napadla pijanska blaznost. Raztrgal si je vso obleko s telesa, vdrl v policijsko sobo pri sv. Jakobu in strahovito divjal. Ko so ga zaprti, se je hotel s trakom spodnjih hlač obesiti. Naposled so ga morali peljati v opazovalnico za umobolne.

Zakaj nosijo moški brke? Pariški list „Gaulois“ je napravil anketo, da izve, zakaj moški nosijo brke. Odgovorilo je 100 mož in sicer sledeče: 6 moških nosi brke zato, da se jim ni treba briti, 3 se nočejo prehladiti, eden bi rad z brki skril svoje zobe, eden svoj preveliki nos, 3 menijo, da brki pomagajo pri dihanju, 3 jih nosijo, ker posnemajo velike junake, 7 jih misli, da so brke potrebne za zdravje, 17 je odgovorilo, da nikomur nič mar, zakaj nosijo brke, samo 2 sta odgovorila, da jih nosita zavolje soprog, ostalih 57 pa je odgovorilo, da nosijo brke zato, ker imajo tako več uspeha pri ženskah. Lep poklon za nežni spol, če moški mislijo, da ženske gledajo zgolj na moške brke!

Na katoliškem vseučilišču v Friburgu otvorijo dve novi stolici za modroslovje. Domnikancev, ki poučujejo na tem vseučilišču je 16.

Strele je zadela piramide. V Egiptu se je nedavno dogodil redek slučaj. V Gizeh so zapazili, kako se nad drugo znamenito piramido zbira gost oblak, iz katerega je kmalu nato udarila strela na piramidin vrh. Nekaj vrha se je odluščilo in treščnilo iz velike višočine na tla. Ljudje se ne spominjajo, da bi kdaj treščilo v piramide.

Elektriški čarovnik Edison pravi: „Dasi delam dokaj ur na dan, je življenje moje mirno in pokojno. Trmast nisem, šalo ljubim in dobre ljudi. Pečati se ne maram z malovredneži ali ljudmi, ki posvečujejo svoje življenje pri debivanju denarja.“

Velikanski lov na podgane se uprizorili v sredo, 13. septembra v Pa-

rizu. Po bulvarjih in ulicah okoli izhodnega kolodvora je bežalo nebroj podgan, za njimi pa mačke. Razvnel se je — ne boj, ampak pravo klanje. Mačke so hrabro napadle podgane, pa jih niso mogle ugnati, več mačk je cbležalo na bejnem polju. Ljudje so bežali, delavci pa s koli in lopatami leteli za podganami in jih pobijali. Ko so namreč izkopali neki kanal blizu bulvarja Sevastopol, so delavci zasledili glavni stan pariških podgan. Prebivalci v tem okraju so zelo razburjeni, nihče se ne upa v kleti, kamor se zbežale podgane.

Zahvala.

Za srčno sočutje povodom smrti nepozabne ljube matere, oziroma stare matere, tašče in tete, gospé 1932

Marjete Podkrajšek
roj. Paier

za obilo častno spremstvo k zadnjemu počitku in za darovane krasne vence izrekajo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom svojo najsrčnejšo zahvalo.

Globoko žalujoči ostali.

V Ljubljani, dne 21. sept. 1905.

XX. letni tečaj

XX. letni tečaj

Oblastveno priznано

deško odgojevališče Kuglmayr
v Gorici 1526 20

sprejema učence, kateri obiskujejo srednje šole ali se za iste pripravljajo. Program na zahtevo.



Velecenjene gospodinje!

Zahtevajte pri nakupovanju makaron in nudelnov Vam v korist edino le spodaj označene.

1045 26—18

LJUBLJANSKE TESTENINE
pripoznano najboljšje!

Knjigarna

Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Kongresni trg št. 2

priporoča svojo

popolno zalogo

vseh na tukajšnjih in zunanjih učiliščih, posebno na c. kr. I. in II. državni gimnaziji, c. kr. višji realki in c. kr. moškem in ženskem učiteljskišči tukaj, zasebnih kakor tudi ljudskih in meščanskih šolah uvedenih

šolskih knjig

v najnovjših izdajah, v mehkih in trpežnih šolskih vezavah, po najnižjih cenah. 1852 10—10

Zaznamki uvedenih učnih knjig se oddajajo zastonj.

Ljubljanski šolski koledar 2 vinarja.

Dobi se povsod.

INDRA TEA

Najboljši čaj na svetu.

1927 30—1

Indra Tea Import Company, Trst.

